

การศึกษาสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการติดเชื้อโรคของผู้ป่วยในโรงพยาบาล
โรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

นางสาวอัจฉราวรรณ กาญจนัมพะ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
ภาควิชาพยาบาลศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2531

ISBN 974-569-427-4

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

015927

I17514976

A STUDY OF THE ENVIRONMENT RELATED TO NOSOCOMIAL INFECTION
OF THE PATIENTS IN THE HOSPITALS UNDER THE JURISDICTION
OF THE MINISTRY OF PUBLIC HEALTH

Miss Acharavun Karnjanumpa

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education

Department of Nursing Education

Graduate School

Chulalongkorn University

1988

ISBN 974-569-427-4

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การศึกษาสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการติดเชื้อโรคของผู้ป่วยใน
โรงพยาบาล โรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

โดย

นางสาวอัจฉราวรรณ กาญจนัมพะ

ภาควิชา

พยาบาลศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.ประนอม โอทกานนท์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลบัณฑิต

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วชิราภัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สมคิด รักษาสัตย์)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ประนอม โอทกานนท์)

กรรมการ

(ดร.ดิเรก ศรีสุข)

พิมพ์ต้นฉบับบทความวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

อัญจนนัมพะ : การศึกษาสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการติดเชื้อโรคของผู้ป่วยในโรงพยาบาล โรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข (A STUDY OF THE ENVIRONMENT RELATED TO NOSOCOMIAL INFECTION OF THE PATIENTS IN THE HOSPITALS UNDER THE JURISDICTION OF THE MINISTRY OF PUBLIC HEALTH) อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร.ประนอม โอิทกานนท์, 198 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการติดเชื้อโรคของผู้ป่วยในโรงพยาบาล โรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งประกอบด้วยความรู้ของพยาบาลวิชาชีพ เรื่องการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อโรคในโรงพยาบาล สิ่งสนับสนุนการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อโรคในโรงพยาบาล การปฏิบัติการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อโรคในโรงพยาบาล ซึ่งได้แก่การปฏิบัติการรักษาพยาบาล และการจัดสิ่งแวดล้อมภายในหอผู้ป่วย

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความรู้ของพยาบาลวิชาชีพ เรื่องการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อโรคในโรงพยาบาลอยู่ในระดับน้อย เมื่อวิเคราะห์ความรู้ตามรายด้านทั้ง 8 ด้านพบว่า คะแนนเฉลี่ยด้านการเฝ้าระวังโรค และการตรวจสุขภาพเจ้าหน้าที่ มากกว่าร้อยละ 50 ส่วนอีกทั้ง 6 ด้าน ซึ่งได้แก่ การแยกโรค การทำลายเชื้อโรคและทำให้ปราศจากเชื้อโรค เทคนิคการรักษาพยาบาล การเก็บและแปลผลสิ่งส่งตรวจ การสุขาภิบาลและอนามัย สิ่งแวดล้อม การจัดหอผู้ป่วยในแต่ละคานนอนถ้อยละ 50

2. สิ่งสนับสนุนการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อโรคในโรงพยาบาล โดยส่วนรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อวิเคราะห์รายด้านพบว่า ด้านยา สารน้ำ น้ำยา น้ำกลั่น และชุดเครื่องมือใช้ทางการแพทย์ประเภทพลาสติกปราศจากเชื้อโรค และด้านเครื่องมือเครื่องมือใช้มีการสนับสนุนในระดับปานกลาง ส่วนด้านอาคารหอผู้ป่วยและเครื่องพามีการสนับสนุนในระดับน้อย

3. การปฏิบัติการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อโรคในโรงพยาบาล ซึ่งได้แก่

3.1 การปฏิบัติการรักษาพยาบาลที่มีการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อโรคของผู้ป่วยในโรงพยาบาล ปฏิบัติในระดับมาก 4 รายการคือ การดูแลความสะอาดของเครื่องนุ่งห่ม การใส่สายสวนคาบัสสวาระ การสวนปัสสาวะ และการให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำ ระดับปานกลางมี 9 รายการ ได้แก่ การชะแผล การล้างมือ การฉีดยา การทำความสะอาดร่างกายของผู้ป่วยที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ การจัดและแจกยาปรับปรุแทน การดูแลความสะอาดของเครื่องนอน การให้ออกซิเจน การดูดเสมหะ และการทำความสะอาดร่างกายของผู้ป่วยที่ช่วยเหลือตัวเองได้ ส่วนระดับน้อยมี 3 รายการ ได้แก่ การแยกผู้ป่วยที่ติดโรคง่าย การแยกผู้ป่วยโรคที่ติดต่อกันหรือมีอันตรายสูง การแยกผู้ป่วยที่มีเชื้อโรคอยู่ในระบบทางเดินหายใจ

3.2 การจัดสิ่งแวดล้อมภายในหอผู้ป่วย อยู่ในระดับมาก 3 รายการ ได้แก่ การระบายอากาศและแสงแดด การจัดการเยี่ยมและให้ความรู้แก่ผู้ป่วยและญาติ การควบคุมแมลงและสัตว์พาหนะนำโรค ระดับปานกลาง 4 รายการ ได้แก่ การจัดเก็บบำรุงรักษาเครื่องพารักษาเครื่องมือปราศจากเชื้อโรค การจำกัดของและสิ่งปฏิกูล การทำความสะอาดภายในหอผู้ป่วย ส่วนระดับน้อย 4 รายการได้แก่ การจัดเก็บบำรุงรักษาเครื่องมือทั่วไป การจัดเก็บบำรุงรักษา ยา สารน้ำและน้ำกลั่น และชุดเครื่องมือใช้ทางการแพทย์ การจัดการสิ่งจรรภายในอาคาร และการจัดหอผู้ป่วย

ภาควิชา .....พยาบาลศึกษา.....
สาขาวิชา .....การบริหารการพยาบาล.....
ปีการศึกษา 2531.....

ลายมือชื่อนิสิต อัญจนนัมพะ มท.00 พิมพ์:
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา Pranorn Iotkanont

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้รับความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ ดร. ประนอม โสทนานนท์ อาจารย์ที่ปรึกษาการทำวิจัยที่ได้ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นตลอดจนแก้ไขสิ่งบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง ดร.ดิเรก ศรีสุโข ได้กรุณาให้คำแนะนำเกี่ยวกับการออกแบบเครื่องมือ ในการเก็บข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล รวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิ หัวหน้าฝ่ายการพยาบาลและพยาบาลควบคุมโรคติดต่อ ที่ได้ให้คำแนะนำมาโดยตลอด ซึ่งทำให้การศึกษาระดับนี้ สำเร็จลงด้วยดี จึงขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้เป็นอย่างสูง

อัจฉรารรรณ กาญจนัมพะ

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้รับความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ ดร. ประนอม โสทนานนท์ อาจารย์ที่ปรึกษาการทำวิจัยที่ได้ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นตลอดจนแก้ไขสิ่งบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง ดร.ดิเรก ศรีสุขโข ได้กรุณาให้คำแนะนำเกี่ยวกับการออกแบบเครื่องมือในการเก็บข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล รวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิ หัวหน้าฝ่ายการพยาบาลและพยาบาลควบคุมโรคติดเชื้อ ที่ให้คำแนะนำมาโดยตลอด ซึ่งทำให้การศึกษาค้นคว้าสำเร็จลงด้วยดี จึงขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้เป็นอย่างสูง

อัจฉราวรรณ กาญจนัมพะ

ศูนย์วิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ณ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
ปัญหาของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	6
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
2 ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
การคิดเชื้อโรคในโรงพยาบาล.....	10
ความหมายของการคิดเชื้อโรคในโรงพยาบาล.....	10
ผลกระทบของการคิดเชื้อโรคในโรงพยาบาล.....	11
ทฤษฎีระบาดวิทยา.....	13
ระบาดวิทยาของการคิดเชื้อโรคในโรงพยาบาล.....	18
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	24

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
3	วิธีดำเนินการวิจัย.....	29
	ประชากร.....	29
	ตัวอย่างประชากร.....	30
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	31
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	37
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	38
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	40
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	41
5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และขอเสนอแนะ.....	95
	สรุปผลการวิจัย.....	98
	อภิปรายผลการวิจัย.....	101
	ขอเสนอแนะ.....	108
	บรรณานุกรม.....	111
	ภาคผนวก.....	120
	ประวัติผู้เขียน.....	187

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	รายงานการเฝ้าระวังการเกิดโรคติดเชื้อของโรงพยาบาลพระปกเกล้า.....	19
2	จำนวนประชากรจำแนกตามระดับโรงพยาบาล และภูมิภาค.....	29
3	คุณภาพแบบสอบถามรูของพยาบาลประจำการเรื่อง "การป้องกันและควบคุม การติดเชื้อโรคในโรงพยาบาล"	35
4	ข้อมูลส่วนบุคคลของตัวอย่างประชากร.....	42
5	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความรู้ของพยาบาลวิชาชีพ เรื่อง การป้องกันและควบคุมการติดเชื้อโรคในโรงพยาบาล.....	44
6	ค่าคะแนนร้อยละและระดับของการสนับสนุนการป้องกันและควบคุมการ ติดเชื้อโรคในโรงพยาบาลแต่ละด้านตามการรายงานของพยาบาลควบคุม โรคติดเชื้อ.....	46
7	ค่าคะแนนร้อยละและระดับของการสนับสนุนการป้องกันและควบคุมการติด เชื้อโรคในโรงพยาบาล ด้านยา สารน้ำ น้ำยา น้ำกลั่น และชุด เครื่องมือทางการแพทย์ประเภทพลาสติกปราศจากเชื้อโรค.....	47
8	ค่าคะแนนร้อยละและระดับของการสนับสนุนการป้องกันและควบคุมการติด เชื้อโรคในโรงพยาบาล ด้านเครื่องมือ เครื่องใช้.....	49
9	ค่าคะแนนร้อยละและระดับของการสนับสนุนการป้องกันและควบคุมการติด เชื้อโรคในโรงพยาบาล ด้านอาคารหอผู้ป่วย.....	50
10	ค่าคะแนนร้อยละและระดับของการสนับสนุนการป้องกันและควบคุมการติด เชื้อโรคในโรงพยาบาล ด้านเครื่องผ้า.....	52
11	ค่าคะแนนร้อยละของส่วนประกอบสำคัญด้านยา สารน้ำ น้ำยา น้ำกลั่น และ ชุดเครื่องมือทางการแพทย์ประเภทพลาสติกปราศจากเชื้อที่ได้รับการ สนับสนุนในระดับน้อย.....	53
12	ค่าคะแนนร้อยละของส่วนประกอบสำคัญด้านเครื่องมือ เครื่องใช้ ที่ได้รับการ สนับสนุนในระดับน้อย.....	54

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
13	ค่าคะแนนร้อยละ ของส่วนประกอบสำคัญด้านอาคารหอผู้ป่วยที่ได้รับการสนับสนุน ในระดับน้อย.....	55
14	ค่าคะแนนร้อยละ ของส่วนประกอบสำคัญด้าน เครื่องผ้าที่ได้รับการสนับสนุนใน ระดับน้อย.....	60
15	ค่าคะแนนร้อยละและระดับของ การปฏิบัติการรักษาพยาบาลที่มีการป้องกันและ ควบคุมการติดเชื้อโรค ในโรงพยาบาลของพยาบาลประจำการ.....	62
16	ค่าคะแนนร้อยละของ การปฏิบัติการรักษาพยาบาลที่มีการป้องกันและควบคุมการ ติดเชื้อโรค ในโรงพยาบาล ที่มีการปฏิบัติในระดับน้อย.....	64
17	ค่าคะแนนร้อยละและระดับของ การจัดสิ่งแวดล้อมภายในหอผู้ป่วยแต่ละตึก ตามการรายงานของพยาบาลควบคุมโรคติดเชื้อ.....	66
18	ค่าคะแนนร้อยละและระดับของ การจัดสิ่งแวดล้อมภายในหอผู้ป่วย ด้านการ ระบายอากาศและแสงแดด.....	68
19	ค่าคะแนนร้อยละและระดับของ การจัดสิ่งแวดล้อมภายในหอผู้ป่วย ด้านการจัด การเยี่ยมและให้ความรู้แก่ผู้ป่วยและญาติ.....	69
20	ค่าคะแนนร้อยละและระดับของ การจัดสิ่งแวดล้อมภายในหอผู้ป่วย ด้านการ ควบคุมแมลงและสัตว์พาหะนำโรค.....	70
21	ค่าคะแนนร้อยละและระดับของ การจัดสิ่งแวดล้อมภายในหอผู้ป่วย ด้านการจัด เก็บบำรุงรักษาเครื่องผ้า.....	71
22	ค่าคะแนนร้อยละและระดับของ การจัดสิ่งแวดล้อมภายในหอผู้ป่วย ด้านการจัด เก็บบำรุงรักษาเครื่องมือปราศจาก เชื้อโรค.....	72
23	ค่าคะแนนร้อยละและระดับของ การจัดสิ่งแวดล้อมภายในหอผู้ป่วย ด้านการ กำจัดขยะและสิ่งปฏิกูล.....	73

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
24	ค่าคะแนนร้อยละและระดับของการจัดสิ่งแวดล้อมภายในหอผู้ป่วย ด้านการทำ ความสะอาดภายในหอผู้ป่วย.....	74
25	ค่าคะแนนร้อยละและระดับของการจัดสิ่งแวดล้อมภายในหอผู้ป่วย ด้านการจัด เก็บบำรุงรักษาเครื่องมือทั่วไป.....	75
26	ค่าคะแนนร้อยละและระดับของการจัดสิ่งแวดล้อมภายในหอผู้ป่วย ด้านการจัด เก็บบำรุงรักษา ยา สารน้ำ น้ำยา น้ำกลั่น และชุดเครื่องใช้ทางการ แพทย์ประเภทพลาสติกปราศจากเชื้อโรค.....	77
27	ค่าคะแนนร้อยละและระดับของการจัดสิ่งแวดล้อมภายในหอผู้ป่วย ด้านการจัด การสัญจรในอาคาร.....	78
28	ค่าคะแนนร้อยละและระดับของการจัดสิ่งแวดล้อมภายในหอผู้ป่วย ด้านการจัด หอผู้ป่วย.....	79
29	ค่าคะแนนร้อยละของส่วนประกอบสำคัญด้านการควบคุมแมลงและสัตว์พาหะนำ- โรคที่ได้รับการจัดในระดับน้อย.....	81
30	ค่าคะแนนร้อยละของส่วนประกอบสำคัญด้านการทำความสะอาดภายในหอผู้ป่วย ที่ได้รับการจัดในระดับน้อย.....	82
31	ค่าคะแนนร้อยละของส่วนประกอบสำคัญด้านการจัดเก็บบำรุงรักษาเครื่องมือ เครื่องใช้ทั่วไปที่ได้รับการจัดในระดับน้อย.....	83
32	ค่าคะแนนร้อยละของส่วนประกอบสำคัญด้านการจัดเก็บบำรุงรักษา ยา สารน้ำ น้ำยา น้ำกลั่น และชุดเครื่องใช้ทางการแพทย์ประเภทพลาสติกปราศจาก เชื้อโรคที่ได้รับการจัดในระดับน้อย.....	85
33	ค่าคะแนนร้อยละของส่วนประกอบสำคัญด้านการจัดการสัญจรในอาคารที่ได้รับ การจัดในระดับน้อย.....	86
34	ค่าคะแนนร้อยละของส่วนประกอบสำคัญด้านการจัดหอผู้ป่วยที่ได้รับการจัดใน ระดับน้อย.....	87